

ระเบียบวิธีในการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง "ผลกระทบของภูมิหลังทัศนคติทางการเมืองและแรงจูงใจทางการเมืองที่มีต่อบทบาททางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดภาคกลาง" เป็นการศึกษาปัจจัยบางประการที่มีต่อบทบาทหรือพฤติกรรมทางการเมือง ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจบทบาททางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นได้อย่างเป็นระบบมากขึ้น แต่เนื่องจากนักการเมืองท้องถิ่นมีเป็นจำนวนมาก การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งที่จะศึกษาเพียงสมาชิกสภาจังหวัดและสมาชิกสภาเทศบาลเฉพาะในภาคกลาง โดยใช้วิธีการวิจัยแบบสำรวจ (survey) ซึ่งได้กำหนดประชากร กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือในการวิจัยและรายละเอียดอื่น ๆ ดังนี้

ตัวแปรในการศึกษา

1. พิจารณาจากกรณีความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังกับทัศนคติทางการเมือง ความกระตือรือร้นทางการเมือง และบทบาททางการเมือง

ตัวแปรต้น ภูมิหลัง ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพ เคยหรือไม่เคยรับราชการ และระยะเวลาดำรงตำแหน่ง

ตัวแปรตาม ทัศนคติทางการเมือง ความกระตือรือร้นทางการเมือง และบทบาททางการเมือง

2. พิจารณาจากกรณีความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติทางการเมือง ความกระตือรือร้นทางการเมือง และบทบาททางการเมือง

ตัวแปรต้น ทัศนคติทางการเมือง

ตัวแปรตาม ความกระตือรือร้นทางการเมือง และบทบาททางการเมือง

3. พิจารณาจากกรณีความสัมพันธ์ระหว่างความกระตือรือร้นทางการเมืองกับบทบาททางการเมือง

ตัวแปรต้น ความกระตือรือร้นทางการเมือง

ตัวแปรตาม บทบาททางการเมือง

ประชากร

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้คือ สมาชิกสภาจังหวัดและสมาชิกสภาเทศบาลในปี พ.ศ. 2530 ในภาคกลาง (ยกเว้น กรุงเทพมหานคร) จำนวน 24 จังหวัด ซึ่งมีจำนวน 1,354 คน ประกอบด้วย

1. สมาชิกสภาจังหวัด จำนวน 622 คน
2. สมาชิกสภาเทศบาล จำนวน 732 คน (เป็นสมาชิกสภาเทศบาลเมือง 432 คน สมาชิกสภาเทศบาลตำบล 300 คน)

กลุ่มตัวอย่าง

ทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่มและจับสลาก (cluster random sampling) จำนวน 6 จังหวัด จาก 24 จังหวัด โดยจะใช้ประชากรทั้งหมดในจังหวัดที่เลือกได้ จากการสุ่มตัวอย่างได้รายชื่อจังหวัดคือ สุพรรณบุรี ราชบุรี ชลบุรี ฉะเชิงเทรา ปทุมธานี และปราจีนบุรี เมื่อทำการตรวจสอบรายชื่อของสมาชิกสภาจังหวัดและสมาชิกสภาเทศบาลใน 6 จังหวัดดังกล่าวแล้ว แยกได้เป็นสมาชิกสภาจังหวัด 176 คน สมาชิกสภาเทศบาล 204 คน รวม 378 คน คิดเป็นร้อยละ 20.53 ของประชากรทั้งหมด หลังจากนั้นสุ่วิจัยได้ส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างตอบ และจากการติดตามทวงถามได้แบบสอบถามคืนมารวมทั้งสิ้น 213 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 56.61 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดดังรายละเอียดในตารางที่ 3.1

ตัวแปรต้น ความกระตือรือร้นทางการเมือง

ตัวแปรตาม บทบาททางการเมือง

ประชากร

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้คือ สมาชิกสภาจังหวัดและสมาชิกสภาเทศบาลในปี พ.ศ. 2530 ในภาคกลาง (ยกเว้น กรุงเทพมหานคร) จำนวน 24 จังหวัด ซึ่งมีจำนวน 1,354 คน ประกอบด้วย

1. สมาชิกสภาจังหวัด จำนวน 622 คน
2. สมาชิกสภาเทศบาล จำนวน 732 คน (เป็นสมาชิกสภาเทศบาลเมือง 432 คน สมาชิกสภาเทศบาลตำบล 300 คน)

กลุ่มตัวอย่าง

ทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่มและจับสลาก (cluster random sampling) จำนวน 6 จังหวัด จาก 24 จังหวัด โดยจะใช้ประชากรทั้งหมดในจังหวัดที่เลือกได้ จากการสุ่มตัวอย่างได้รายชื่อจังหวัดคือ สุพรรณบุรี ราชบุรี ชลบุรี ฉะเชิงเทรา ปทุมธานี และปราจีนบุรี เมื่อทำการตรวจสอบรายชื่อของสมาชิกสภาจังหวัดและสมาชิกสภาเทศบาลใน 6 จังหวัดดังกล่าวแล้ว แยกได้เป็นสมาชิกสภาจังหวัด 176 คน สมาชิกสภาเทศบาล 204 คน รวม 378 คน คิดเป็นร้อยละ 20.53 ของประชากรทั้งหมด หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างตอบ และจากการติดตามห้วงถามได้แบบสอบถามคืนมารวมทั้งสิ้น 213 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 56.61 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดดังรายละเอียดในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 4.1 จำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปและได้รับคืน

ประเภทผู้นำ ทางการเมืองท้องถิ่น	จำนวนแบบสอบถาม ที่ส่งไป/ฉบับ	จำนวนแบบสอบถาม ที่ส่งคืนมา/ฉบับ	ร้อยละของแบบสอบถาม ที่ได้รับคืน/ฉบับ
สมาชิกสภาจังหวัด	174	112	64.37
สมาชิกสภาเทศบาล	204	102	50.00
รวม	378	214	56.61

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎี ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ และรายงานการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตย จากแนวความคิดนี้ ผู้วิจัยได้นำมาสร้างกรอบความคิดและกรอบโครงสร้างในการออกแบบสอบถาม เมื่อสร้างแบบสอบถามเสร็จแล้วได้นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข หลังจากการปรับปรุงแบบสอบถามจนเป็นที่พอใจแล้ว ได้นำแบบสอบถามไปทดสอบ (try out) เพื่อศึกษาและปรับปรุงภาษาที่ใช้ในแบบสอบถาม และหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม หลังจาก try out จึงได้ทำการแบ่งแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นคำถามทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะข้อมูลส่วนตัวของสมาชิกสภาจังหวัด และสมาชิกสภาเทศบาล เรื่องอายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่ง และบทบาททางการเมือง มีจำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นคำถามที่ใช้วัดทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่น ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบ rating scale โดยมีคำตอบในลักษณะประเมินค่า 5 ระดับ ตามแนวของไลเคิร์ต (Likert) คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วยไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง คำถามในเชิงบวกและในเชิงลบ โดยถือเกณฑ์ในการให้คะแนนดังนี้

1. คำถามในเชิงบวก (positive)

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน	5
เห็นด้วย	ให้คะแนน	4
ไม่แน่ใจ	ให้คะแนน	3
ไม่เห็นด้วย	ให้คะแนน	2
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน	1

2. คำถามในเชิงลบ (negative)

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน	1
เห็นด้วย	ให้คะแนน	2
ไม่แน่ใจ	ให้คะแนน	3
ไม่เห็นด้วย	ให้คะแนน	4
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน	5

เกณฑ์การจัดกลุ่มทัศนคติทางการเมืองเป็นดังนี้

ทัศนคติไม่สอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตย	คะแนนไม่เกิน	30-99
ทัศนคติต่อระบอบประชาธิปไตยแบบกลาง ๆ	คะแนนระหว่าง	100-132
ทัศนคติที่สอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตย	คะแนนระหว่าง	133-150

คำถามที่วัดทัศนคติแบบประชาธิปไตยนี้มีทั้งหมด 33 ข้อ โดยครอบคลุมถึงทัศนคติแบบประชาธิปไตยใน 4 แง่ด้วยกันคือ

1. ความเชื่อในอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย

- 1.1 เชื่อว่ามนุษย์มีความสามารถ ความมีเหตุผล และมีความสำคัญ
- 1.2 เชื่อว่ามนุษย์มีความเท่าเทียมกัน
- 1.3 เห็นว่าเสรีภาพเป็นสิ่งจำเป็น
- 1.4 ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย

2. ความเชื่อในรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย

- 2.1 เชื่อว่าระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยแก้ปัญหาของสังคมได้
- 2.2 สถาบันการปกครองจะต้องมีการแบ่งอำนาจและถูกควบคุมโดยมหาชน
- 2.3 ผู้ปกครองจะต้องได้รับความเห็นชอบและยินยอมจากประชาชนโดยการเลือกตั้งโดยเสรี
- 2.4 การกำหนดกฎหมายหรือข้อบังคับต้องได้รับความเห็นชอบจากประชาชนหรือตัวแทน
- 2.5 อำนาจอธิปไตยจะต้องจำกัด ใช้อำนาจเท่าที่จำเป็น
- 2.6 กรรมสิทธิ์และสิทธิส่วนบุคคลจักต้องได้รับหลักประกันและให้การคุ้มครอง
- 2.7 การตัดสินใจใช้เสียงข้างมากเป็นเกณฑ์และต้องคุ้มครองสิทธิของฝ่ายข้างน้อย
- 2.8 ต้องมีหลักประกันความเสมอภาค
- 2.9 ต้องมีพรรคการเมืองกว่า 1 พรรค หรือสิ่งให้เลือกมากกว่า 1 สิ่ง

3. ความนิยมชมชอบวิถีชีวิตภายใต้ระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย

- 3.1 ประชาชนมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น
- 3.2 ประชาชนมีสิทธิคัดค้านการปฏิบัติการของรัฐและแก้ไขข้อกล่าวหา
- 3.3 ประชาชนมีความเสมอภาคในโอกาสแสวงหาความก้าวหน้า ได้รับความคุ้มครองและให้บริการจากรัฐ
- 3.4 ประชาชนมีความรับผิดชอบร่วมกันต่อกิจกรรมของส่วนรวม

4. ความมีบุคลิกภาพที่เป็นนักประชาธิปไตย

- 4.1 ความรู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น ให้ความสำคัญและรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง
- 4.2 ความรู้จักแก้ปัญหา โดยใช้เหตุผล ความอดกลั้นและสันติวิธี
- 4.3 ความพยายามมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีความสำนึกทางการเมือง และมีความเชื่อมั่นในตนเอง

ในแต่ละประเด็นมีจำนวนและลักษณะคำถาม ดังนี้

ประเด็นที่ 1 เกี่ยวกับความเชื่อในอุดมการณ์ประชาธิปไตยมีคำถามจำนวน

8 ข้อ แบ่งเป็น

1. คำถามในเชิงบวก 4 ข้อ ได้แก่ คำถามข้อที่ 5, 10, 17 และ 31
2. คำถามในเชิงลบ 4 ข้อ ได้แก่ คำถามข้อที่ 7, 12, 18 และ 24

ประเด็นที่ 2 เกี่ยวกับความเชื่อในอุดมการณ์ประชาธิปไตย มีคำถามจำนวน

14 ข้อ แบ่งเป็น

1. คำถามในเชิงบวก 8 ข้อ ได้แก่ คำถามข้อที่ 1, 13, 19, 21, 23, 25, และ 29
2. คำถามในเชิงลบ 6 ข้อ ได้แก่ คำถามข้อที่ 6, 11, 28, 30, 32 และ 33

ประเด็นที่ 3 เกี่ยวกับความนิยมชมชอบวิถีชีวิตภายใต้ระบบการปกครอง มีคำ

ถามจำนวน 8 ข้อ แบ่งเป็น

1. คำถามในเชิงบวก 4 ข้อ ได้แก่ คำถามข้อที่ 4, 9, 16 และ 26
2. คำถามในเชิงลบ 4 ข้อ ได้แก่ คำถามข้อที่ 2, 3, 14 และ 22

ประเด็นที่ 4 เกี่ยวกับบุคลิกภาพที่เป็นนักประชาธิปไตย มีคำถามจำนวน 3 ข้อ

ได้แก่ คำถามข้อที่ 8, 15 และ 20

ตอนที่ 3 เป็นคำถามที่ใช้วัดความกระตือรือร้นทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ลักษณะของแบบสอบถามเป็นเช่นเดียวกับตอนที่ 2 แต่เป็นคำถามเชิงบวกทั้งหมด มีจำนวนคำถาม 6 ข้อ คือ ตั้งแต่ข้อ 34-39 โดยมีเกณฑ์การจัดกลุ่มความกระตือรือร้นทางการเมืองดังนี้

ความกระตือรือร้นทางการเมืองต่ำ	คะแนนไม่เกิน	18
ความกระตือรือร้นทางการเมืองปานกลาง	คะแนนระหว่าง	19-24
ความกระตือรือร้นทางการเมืองสูง	คะแนน	25 ขึ้นไป

การทดสอบเครื่องมือ

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแบบสอบถาม (ปรับปรุงหลังจากให้อาจารย์พิจารณา) แล้วได้นำแบบสอบถามไปทดลอง (try out) กับสมาชิกสภาจังหวัดและสมาชิกสภาเทศบาล ในภาคกลางจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (ซึ่งไม่ใช่สมาชิกในกลุ่มตัวอย่าง) จำนวน 30 คน และนำแบบสอบถามมาหาค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

การหาค่าอำนาจจำแนกสำหรับแบบสอบถามนั้น ผู้วิจัยได้หาค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถามแต่ละข้อ โดยอาศัยหลักที่ว่าข้อคำถามที่ดีนั้น ผู้ที่มีทัศนคติสอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตยไปโดยควรได้คะแนนอยู่ในระดับสูงกว่าผู้ที่มีทัศนคติที่ไม่สอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตย การหาค่าอำนาจจำแนกได้ดำเนินการ ดังนี้

1. รวมคะแนนของแต่ละคน และนำกระดาษคำตอบมาเรียงลำดับคะแนน จากมากไปหาน้อย
2. นำแบบสอบถามของกลุ่มที่มีคะแนนรวมสูงสุด 8 คน (ร้อยละ 25 ของกลุ่มทดลอง) และคะแนนต่ำสุด 8 คน มาวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของแต่ละกลุ่ม โดยใช้ t-test

แบบสอบถามข้อที่ใช้ได้นั้น เป็นข้อที่คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูงแตกต่างจากคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังรายละเอียดซึ่งอยู่ในภาคผนวก ข. ส่วนข้อที่บกพร่องผู้วิจัยไม่ได้นำมาใช้

สำหรับการหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามใช้วิธีแบ่งครึ่งแบบสอบถาม (split-half method) โดยแบ่งข้อคำถามออกเป็น 2 กลุ่มด้วยกัน คือ กลุ่มที่ 1 ข้อคำถามในเชิงบวก และกลุ่มที่ 2 เป็นข้อคำถามในเชิงลบ แล้วหาคะแนนรวมของข้อคำถามในเชิงบวกและเชิงลบของแต่ละคน นำมาหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (correlation coefficient) จะได้ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามครึ่งฉบับ และหาค่าแบบสอบถามเต็มฉบับต่อไป จากการคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามได้ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.7572 หรือร้อยละ 75.72 (โปรดดูภาคผนวก ข. ประกอบ)

การรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเรื่องนี้ ได้ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ไปยังสมาชิกสภาจังหวัดและสมาชิกสภาเทศบาลในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2530 ตามที่อยู่ซึ่งได้มาจากสมุดทะเบียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดและเทศบาลที่ศูนย์สังกัดอยู่ จำนวนแบบสอบถามที่ส่งออกไปทั้งหมด 378 ชุด ปรากฏว่าได้รับแบบสอบถามที่ตอบสมบูรณ์และใช้เป็นข้อมูลการวิจัยได้จำนวน 214 ชุด คิดเป็นร้อยละ 56.61 ของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น ส่วน ๆ ในแต่ละเรื่อง ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องต่อการทดสอบสมมุติฐาน โดยมุ่งประเด็นว่านักการเมืองท้องถิ่นที่มีบทบาทต่างกันในการเมืองท้องถิ่นนั้น มีอะไรเป็นปัจจัยเกี่ยวข้องหรือเกี่ยวพันอยู่ภายใน มีระบบ หรือแบบแผนอย่างใดหรือไม่ โดยพิจารณาว่าภูมิหลังต่างกันทำให้นักการเมืองท้องถิ่นมีทัศนคติทางการเมืองแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร และทัศนคติทางการเมืองที่แตกต่างกันนั้นทำให้นักการเมืองท้องถิ่นมีความกระตือรือร้นหรือมีบทบาททางการเมืองแตกต่างกันหรือไม่ ซึ่งจะต้องทำการวิเคราะห์เป็นส่วน ๆ ไป แล้วจึงนำมาสรุปรวมเป็นแบบแผนของพฤติกรรมทางการเมือง ในแต่ละส่วนมีประเด็นที่จะทำการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาถึงภูมิหลังของนักการเมืองท้องถิ่นกลุ่มตัวอย่างทางด้านอายุ การศึกษา อาชีพ สถานภาพและระยะเวลาดำรงตำแหน่ง จากนั้นจึงวิเคราะห์ถึงผลกระทบของภูมิหลัง

ที่มีต่อทัศนคติทางการเมือง ความกระตือรือร้นทางการเมืองและบทบาททางการเมืองของ
นักการเมืองท้องถิ่น

2. ศึกษาทัศนคติแบบประชาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่นว่าอยู่ในระดับใดสอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตยหรือไม่ และศึกษาถึงผลกระทบของทัศนคติทางการเมืองที่มีต่อความกระตือรือร้นทางการเมืองและบทบาททางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น

3. ศึกษาความกระตือรือร้นทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นว่าอยู่ในระดับใดและดูว่า ความกระตือรือร้นทางการเมืองมีผลกระทบต่อบทบาททางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นหรือไม่อย่างไร

4. ศึกษาบทบาททางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น โดยดูจากการดำรงตำแหน่งสำคัญในท้องถิ่น

ในการวิเคราะห์ได้ทำการวิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการอธิบายข้อมูลทั่วไป การเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มใช้ t-test และใช้ค่าไคสแควร์ เป็นตัวทดสอบความสัมพันธ์และความแตกต่างของข้อมูลตามนัยในสมมุติฐานดังรายละเอียดที่จะเสนอต่อไปในบทที่ 5.